КУЛТУРЕН ЖИВОТ, МАРТ, 1961, 3.

ло пред четири години. Изнаоѓање на најразлични форми кои најубаво би ги преставиле напорите за настап, обезбедување своја публика и една задолжителна заинтересираност на најмладите од осумгодишните училишта, се првите и најважните задачи што годинава донекаде ќе бидат решени. Веќе се подготвува планот за организирање на свои секции по работните колективи и училиштата каде работата ќе ја координираат членовите на клубот.

Правејќи го овој исечок од работата на Литературниот клуб во Куманово се чувствува потребата уште еднаш да се акцентира состојбата со ваквите глупации на млади литерати во Републиката кои заслужуваат и очекуваат поддршка од културните институции сѐ додека не ги зајакнат своите насоки. Нивното подигање до степенот кога самите ќе можат да ја преземат одговорноста за себе и за клубот е задача на заедницата, на сите фактори кои можат да делуваат, нивниот растеж да се одвива нормално. Впрочем, тоа е племенита задача.

Борис Петковски

Стакло и метал

Втора самостојна изложба на Томе Андреевски

ОД 10 ДО 20 март оваа година во малата изложбена сала на Работничкиот дом, која уште еднаш нѐ зарадува со привлечна изложба, излагаше академскиот скулптор Томе Андреевски.

На својата Втора самостојна изложба овој млад уметник (роден е 1935 година), кој ја има завршено Академијата за применета уметност во Белград во 1958 година, се претстави со своите творби изведени во стакло и метал. Со прилично вкус аранжираната изложба ги откри можностите на Т. Андреевски во онаа област што сме свикнати да ја викаме применета уметност. Експонатите, се всушност, производи наменети за сериско аиндустриско производство, а одделни од нив претставуваат и уникати. Т. Андреевски изложи сервиси за најразновидна намена, вазни, пепелници, метални чинии со издлабени рељефи, прибор за јадење и слично, а покрај тоа и една интересно замислена „Глава на ранет", во стакло.

Во сите изложени творби се огледува една смисла, вкус за уметничко, естетско обликување и изведба на предмети, што по својата функција се наменети за употреба во секојдневниот живот, во разни насоки. Некои од нив го имаат карактерот на производи на уметнички занает, со кој секој одделен производ може но не мора да биде идентичен со другиот и претставува сам по себе една уметничка креација. Тоа се однесува посебно на творбите на Андреевски изработени во метал. Така, чиниите со рељефи покажуваат дека Андреевски ја има совладано во голема степен техниката на работа во метал и дека умее да извлече од рељефот форми, што го претставуваат како уметник со изграден и рафиниран естетски вкус и со разбирање за смислата на уметничкото обликување во креација на употребни предмети. Еднакво е изразена неговата смисла за функционалноста, поврзана со естетскиот момент во едно нераскинливо единство, во изложените сервиси, вазни и слично во стакло. Формите, боите, декоративните елементи изразени се во овие експонати со една рационална елеганција, суптилност на облиците, иако не секогаш и со особена нагласена оригиналност. Ако во одделни експонати Андреевски не внесува елементи што се означени со особен креативен занат, во целина неговата изложба претставуваше еден настан, што ги пречекорува границите на обичната потреба уметникот да се појавува повремено пред публиката, овозможувајќи уште еднаш да се убедиме во неопходноста ликовниот творец да продре во сите области на нашето индустриско производство. Андреевски, со она што покажа на оваа своја изложба, секако се наредува во првите редови на нашите уметници од применетата уметност.

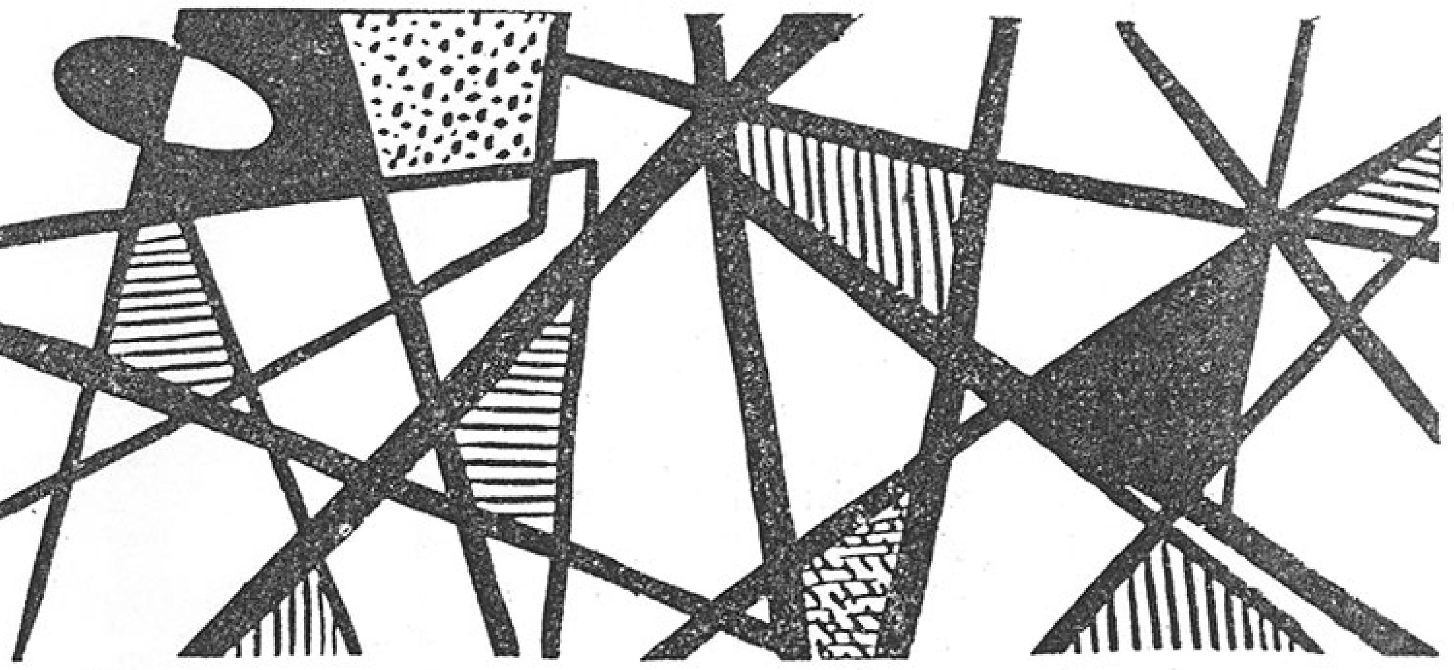

Изложба на слики на Цане Јанкулов

ВЕДНАШ по затворањето на изложбата на Томе Андреевски, имавме можност да ја видиме, во истите простории, сликарската изложба на Цане Јанкуловски.

Опаѓаќајќи извесен број слики од последните години, изложбата на Јанкуловски го привлече вниманието на ликовната публика од неколку аспекти. Во неговата изложба откриваме една ликовна физиономија, која, иако Јанкуловски нема завршено ликовна академија туку само Школа за применета уметност во Скопје, е означена со квалитети што ги надминуваат рамките на култивиран аматеризам и зборуваат за посебна творечка индивидуалност, на добар пат поцелосно да се оформи. Не значи тоа дека и сега Јанкуловски, во овој момент од неговото ликовно траење, нема создадено елементи што можеме да ги сметаме како производ на неговата спонтано опредметена творечка потенција. Сите негови слики, без разлика дали можат да наведат на реминисценции за некоја од современите школи на ликовната уметност или за некоја одделна ликовна фигура, носат печат на нешто што можеме да го наречеме личен зафат во ликовната проблематика, особено по линија на користење на изразните средства на ликовната уметност.

Јанкуловски во потполност, свесно или по диктат на некој друг момент, се поврзува со она што е создадено во апстрактното сликарство. Кај него тоа се изразува со една тотална негација на визуелната стварност во нејзината материјална конзистентност. Предметниот свет е укинат во неговите слики по линија на својата формална компонента. Апстрактното сликарство на Јанкуловски е во допир, со тоа, со голем број правци во современата апстрактна уметност. Ако го анализираме неговото творештво од овој аспект, уочуваме дека постои една внатрешна противречност. Јанкуловски се обидува со насловите на своите слаки, што асоцираат мошне конкретни претстави од животот и од предметниот свет, да најде врска меѓу ликовното обликување на своите слики и она што неминовно мора да биде и е основа, апсолутен предуслов на секое уметничко творештво: естетското доживување на уметникот на совокупноста од феномените на објективната стварност, нивното кристализирање во одредена естетска и творечка стварност. Меѓутоа, во добар дел случаи, ова настојување само ја доведува во прашање вистинската определеност на Јанкуловски спрема резултатите на својата ликовна дејност. Се разбира, неговите творби се наситени со една внатрешна психолошка проблематика, често мошне спонтано изразена. Иако таа зборува и за една сѐ уште недоволно вообичаена естетска култура и рафинман. Искреноста, емоционалната наситеност на неговите креации, нивното остварување во творби што ги доживуваме како потреба на Јанкуловски да ја искаже својата сѐ уште недооформена концепција за проблемите што го окупираат како уметник и како човечка личност, прават да очекуваме оти сме присутни на раѓање на еден ликовен израз со сопствена творечка ориентација.

Јанкуловски открива посебни вредности во поглед на користењето на ликовните елементи. Очигледната сензибилност за бојата, за пиктуралните вредности на една ликовно богата и облагородена фактура, се можеби најбитните квалитети на ова сликарство. Внесувајќи во нашата ликовна уметност новини во поглед на користење разновиден, често „неликовен" материјал, Јанкуловски не ги заборава законите на добриот ликовен „занает". Неговите слики, во кои колористичката гама е мошно широка, се често мошне издржани токму од овој аспект. Тоа особено можеше да се види во неговите творби „Илинден 1903", „Семејство", „Ровја", „Казанџилница", „Индустрија" итн. Таа облагородена фактура во ликовна смисла на зборот е елемент од кој овој млад уметник, полн со инвентивност на овој план, ја наоѓа најцврстата основа за своето идно уметничко изградување. Треба несомнено да се постави прашањето дали ова досегашно ориентирање кон апстрактниот ликовен израз е единствената можност Јанкуловски да егзистира како уметничка индивидуалност. Ова е покана да ги прошири границите на својата ликовна поставка и внатрешното осмислување на овоето творештво.

Христо Хаџиевски

Во подем

НЕПОСРЕДНО по ослободувањето на нашата земја, во декември 1945 година, во Ресен се формира Културно-уметничко друштво кое го носи името на првоборецот од овој град Таше Милошевски. Во прво време само со драмска и музичка секција, Друштвото подоцна доби физиономија на комплетно културно-уметничко друштво со: драмска, музичка, хорска, пеачка, ликовна, рецитаторска, играорна и други секции.

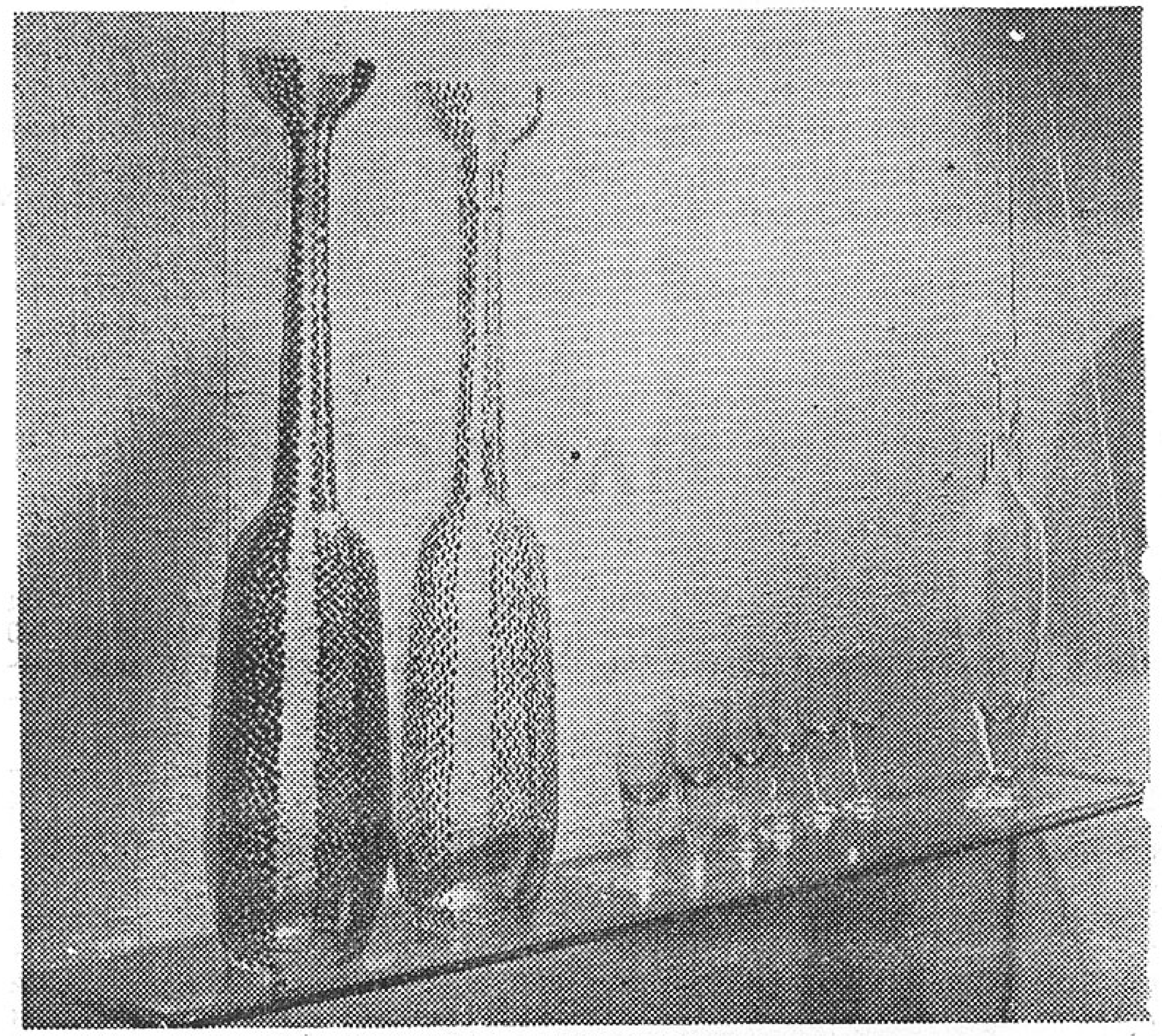

Бројот на членовите во овие секции не беше голем и не даваше можност за поквалитетен избор, а од друга страна добар дел од раководителите на секциите делуваа во друштвото без никакво искуство. Интересирањето на членството за културно-уметничката самодејност рапидно нараснуваше, како што нараснуваше и интересирањето на граѓанството за посета на програмите кои што ги изведуваа поедини секции на друштвото, во прв ред драмската и музичката секција. Тешкотии имаше многу, особено за музичката секција која немаше доволно инструменти, така што учесниците се служеа со свои лични.

Во својата работа Друштвото не се задоволи само со старите секции. Во постојаното настојување за нови форми, преку кои на љубителите на музиката ќе им се дадат поголеми можности за културно-уметничко издигнување во 1954 година во состав на друштвото се формира блех-музика.